

MALTA

**Fil-Qorti tal-Magistrati (Malta)
Magistrat
Dr. Gabriella Vella B.A., LL.D.**

Rikors Nru. 179/11VG

Clinton Zammit

Vs

Di Natura Ltd.

Illum 20 ta' Marzu 2018

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors ipprezentat minn Clinton Zammit fit-8 ta' Gunju 2011 permezz ta' liema jitlob li s-socjetà Di Natura Limited tigi kkundannata thallsu s-somma ta' sebat elef u sebgha u disghin Euro u tlieta u ghoxrin centezmu (€7,097.23) rappresentanti bilanc ta' prezz ta' xogħlijiet imwettqa u materjali suppliti fil-lukanda Seabank Hotel, Mellieha, fuq ordni tagħha stess u dan skond prospett anness mar-Rikors markat Dok. "A", liema bilanc għadu ma thallasx nonostante diversi interpellazzjonijiet ghall-hlas, bl-imghax legali dekoribbli sad-data ta' l-effettiv pagament u bl-ispejjez kontra s-socjetà Di Natura Limited;

Rat id-dokument markat Dok. "A" anness mar-Rikors promotur a fol. 2 tal-process;

Rat ir-Risposta tas-socjetà konvenuta permezz ta' liema teccepixxi li: (i) in linea preliminari u mingħajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet sussegamenti, hija għandha tigi lliberata mill-osservanza tal-gudizzju stante li ma hijiex il-legittimu kontradittur peress li ma tezisti l-ebda relazzjoni guridika bejnha u l-attur; u (ii) bla pregudizzju ghall-eccezzjoni preliminari, it-talba attrici hija infodata fil-fatt u fid-dritt u għaldaqstant għandha tigi michuda, bl-ispejjez kontra l-attur;

Rat illi in vista ta' l-eccezzjoni preliminari sollevata mis-socjetà konvenuta, il-għbir tal-provi f'dan l-istajdu huwa limitat għal tali eccezzjoni biss u din l-istess eccezzjoni għandha tigi trattata u determinata qabel ma jigi trattat il-mertu proprio ta' l-azzjoni attrici;

Semghet ix-xhieda ta' Godfrey Formosa mogħtija waqt is-seduti ta' l-20 ta' April 2012¹ u tas-7 ta' Ottubru 2013² u rat id-dokumenti esebiti minnu markati Dok. "GZ1" sa' Dok. "GZ8" a fol. 15 sa' 30 tal-process, rat l-affidavit ta' l-Inginier Johann Aloisio esebit mis-socjetà konvenuta permezz ta' Nota pprezentata fl-24 ta' Mejju 2012 a fol. 37 u 38 tal-

¹ Fol. 31 sa' 35 tal-process.

² Fol. 126 sa' 129 tal-process.

process u rat l-affidavit ta' Alvin Buttigieg esebit mis-socjetà konvenuta permezz ta' Nota pprezentata fil-15 ta' Ottubru 2012 a fol. 40 u 41 tal-process, rat id-dokumenti markati Dok. "GF1" sa' Dok. "GF19" esebiti mis-socjetà konvenuta permezz ta' Nota ipprezentata fis-17 ta' Jannar 2013 a fol. 44 sa' 67 tal-process, semghet ix-xhieda ta' l-attur moghtija waqt is-seduti tas-17 ta' Jannar 2013³ u tal-21 ta' Jannar 2014⁴ u rat id-dokument esebit minnu markat Dok. "CZ1" a fol. 43 tal-process, u rat id-dokumenti markati Dok. "A" sa' Dok. "F" esebiti mill-attur permezz ta' Nota pprezentata fis-7 ta' Ottubru 2013 a fol. 77 sa' 125 tal-process;

Semghet it-trattazzjoni orali da parte tad-difensuri tal-partijiet kontendenti dwar l-eccezzjoni preliminari sollevata mis-socjetà konvenuta;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Ikkunsidrat:

Bil-proceduri odjerni l-attur jitlob li s-socjetà konvenuta tigi kkundannata thallsu s-somma ta' €7,097.23 rappresentanti bilanc ta' prezzi ta' xogħliljet imwettqa u materjal forniti fil-lukanda Seabank Hotel, Mellieħa, fuq ordni tagħha stess, liema bilanc baqa' ma thallasx minkejja diversi interpellazzjonijiet ghall-hlas. Is-socjetà konvenuta tilqa' għat-talba attrici bl-eccezzjoni preliminari li hija għandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju stante li ma hijiex il-legittimu kontradittur ta' l-attur peress illi ma tezisti l-ebda relazzjoni guridika bejnha u l-attur, u bl-eccezzjoni fil-mertu li t-talba attrici hija infodata fil-fatt u fid-dritt.

Fid-dawl ta' l-eccezzjoni preliminari sollevata mis-socjetà konvenuta, se tigi trattata u deciza l-ewwel tali eccezzjoni qabel ma jigi trattat u determinat il-mertu proprio tat-talba attrici. B'hekk din id-decizjoni hija limitata ghall-eccezzjoni preliminari sollevata mis-socjetà konvenuta.

In kwantu rigward il-kuncett guridiku ta' relazzjoni guridika bejn zewg jew iktar persuni u il-kuncett guridiku ta' legittimu kontradittur issir referenza għal dak osservat minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza fl-ismijiet **E. Grech Cristal Baths Limited v. Rainbow Turnkey Projects Limited et, Avviz. Nru. 8/15** deciza fit-8 ta' Lulju 2015: *b'relazzjoni guridika wiehed necessarjament jifhem l-ezistenza ta' rapport bejn zewg partijiet in virtu ta' liema l-wieħed, kreditur, għandu d-dritt jippretendi mingħand l-ieħor, id-debitur, li dan jissodisfa l-obbligazzjoni tieghu. Obbligazzjoni din li tista' tkun wahda kemm 'di dare' jew 'di fare' jew 'di non fare'. Tali rapport obbligatorju jista' jkun wieħed fis-sens strett u jista' jkun ikollu wkoll dimensjoni aktar wiesgha⁵. ... Il-Qorti hawnhekk tagħmel referenza wkoll għas-sentenza fl-ismijiet "Frankie Refalo et v. Jason Azzopardi et" deciza nhar il-hamsa (5) ta' Ottubru 2001 mill-Qorti ta' l-Appell dwar l-istitut tal-legittimu kontradittur. Dik il-Qorti sostieniet li: "Biex jigi stabilit jekk parti in kawza kinitx jew le legittimu kontradittrici tal-parti l-ohra, il-Qorti trid bilfors tivverifika prima facie jekk il-persuna citata fil-gudizzju kienitx materjalment parti fin-negożju li, skond l-attur, holcq ir-relazzjoni guridika li minnha twieldet l-azzjoni fit-termini proposti. Jekk dan in-ness jigi stabbilit, il-persuna citata setghet titqies li kienet persuna idoneja biex tirrispondi għat-talbiet attrici, in kwantu dawn ikunu jaddebitawha obbligazzjoni li kienet mitluba tissodisfa dan in kwantu l-premessi ghaliha, jekk provati, setghu jwasslu ghall-kundanna mitluba fkaz li jinstab li l-istess*

³ Fol. 68 sa' 70 tal-process.

⁴ Fol. 134 sa' 139 tal-process.

⁵ Ara wkoll Korporazzjoni għas-Servizzi ta' l-Ilma pro et noe v. Emanuel Grixti, Appell Civili Nru. 506/03 deciza mill-Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fl-10 ta' Jannar 2007.

konvenut ma jkollux eccezzjonijiet validi fil-ligi x'jopponi ghaliha. Dan, naturalment ma jfissirx li jekk il-Qorti tiddeciedi li l-konvenut kien gie sewwa citat in kwantu jkun stabilit li l-interess guridiku tieghu fil-mertu kif propost mill-attur illi hu kelli necessarjament ikun finalment tenut bhala l-persuna responsabbi biex tirrispondi għat-talbiet attrici kif proposti, kif lanqas ifisser li l-istess konvenut ma jkollux eccezzjonijiet validi fil-mertu, fosthom dik li t-talbiet attrici kellhom fil-fatt ikunu diretti lejn haddiehor ukoll in kwantu dan ikun involut fl-istess negozju u li allura seta' jigi wkoll citat bhala legittimu kontradittur fil-kawza.

Godfrey Formosa, Direttur tas-socjetà konvenuta, jikkontendi li socjetà ohra di proprjetà tieghu, u cioè is-socjetà D&G Projects Limited inkarigat lill-attur bhala *sub-contractor* biex jagħmel xogħol ta' *plumbing* in konnessjoni ma' l-installazzjoni ta' thermal solar system fil-lukanda Seabank Hotel. In risposta ghall-mistoqsija min inkariga lill-attur ghall-esekuzzjoni ta' dan ix-xogħol, Godfrey Formosa rrisponda *id-D&G Projects Limited*. In risposta ghall-mistoqsija ulterjuri *jigifieri jekk fhimtek sewwa Clinton Zammit kien jigi inkarigat mid-D&G Projects Limited, jigifieri x-xogħol mingħand il-klijent minn kien jieħdu? Semmejti s-Seabank, is-Seabank qabbad lil min?* Godfrey Formosa wiegeb is-Seabank qabbad *lid-D&G Projects Limited u D&G f'dan il-kaz qabbdet lil Clinton Zammit biex jagħmel xogħol ta' plumbing f'pipijiet u hekk.* Mistoqsi jiispjega ghaliex l-attur gie inkarigat mix-xogħol tal-plumbing Godfrey Formosa wiegeb *ir-raguni hija wahda ta' sistema tas-solar system, thermal solar system, jigifieri sistema li biha jsahħnu l-mishun u kellna nghaddu ammont ta' pajpijiet, fusion pipes, minn fuq il-bejt għal pump room.* Mistoqsi ulterjorment *il-kumpanija Di Natura Limited, tagħmel dawn it-tip ta' xogħlijet?* Godfrey Formosa wiegeb *le, Di Natura Limited fdak il-perjodu ma hadmitx, kienet non-trading. ... Il-perijodu 2009 u bidu ta' 2010, imbagħad minn Settembru l-quddiem id-Di Natura Limited bdiet tiehu progetti ta' l-MRA li huma residential to residential, li huma fl-iskala ta' l-ERDFs ta' djar. ... Mhux progetti kummerċiali, D&G Projects ghall-commercial business u Di Natura Limited għal residential.* Mistoqsi wkoll *it-trade name tiegħek x'inhu?* Godfrey Formosa wiegeb *Di Natura, l-hanut jismu Di Natura u kollex jismu hekk.* In sostenn ta' dak minnu affermat Godfrey Formosa esebixxa serie ta' fatturi mahruġa mill-attur kemm in konnessjoni max-xogħol esegwit fil-lukanda Seabank Hotel kif ukoll fil-lukanda Bellavista Hotel u numru ta' cheques mahruġa mis-socjetà D&G Projects Limited b'xi ricevuti relativi għalihom mahruġa fuq D&G Projects Limited u Di Natura jew D&G Projects Limited u Di Natura Limited⁶. Bi tweġiba ghall-mistoqsija *lil Clinton Zammit, meta int kont titkellem mieghu, min kont tħidlu li qiegħed jinkarigah bhala xogħol?* Godfrey Formosa ddikjara li *hu kien jafni bhala d-Di Natura però għamilthielu cara anke meta għaddejjnilu l-pagamenti li dejjem D&G Projects Limited kienet.* Dwar kif kienu jsiru il-pagamenti u ricevuti relativi Godfrey Formosa ddikjara johorgu *mid-D&G u l-irċevut fuq id-D&G ukoll*⁷.

Da parte tieghu l-attur jikkontendi li *gejt avvicinat minn Godfrey Formosa stess innifsu u spiegali x'kellu bzonn jagħmel fis-Seabank. Kellu progett ta' Solar Panels u talabni Biex nikkumnikahom lu bil-pipework ma' xulxin.* Ghall-mistoqsija biex gibt dan ix-xogħol fil-lukanda inti ma' min innegozjajt jigifieri mieghu personalment però kien qallek? l-attur wiegeb kuntatt dejjem kien mas-Sur Formosa nnifsu. *Iltqajna mhux is-Seabank, iltqajna post iehor u ovvjament insaqsih isma tini d-dettalji tiegħek biex noħroglok il-quotation biex inkunu nistgħu nibdew ix-xogħol. Hu tagħni l-busniess card tieghu li għandi kopja tagħha nistgħu nippresentawha, imbagħad ftehma darb' ohra biex immorru on site, rajna x-xogħol u x-xogħol kien dak li kien jigifieri w in risposta ghall-mistoqsija mela*

⁶ Dok. "GZ1" sa' Dok. "GZ8" a fol. 15 sa' 30 tal-process u mill-għid bhala Dok. "GF3" sa' Dok. "GF17" a fol. 47 sa' 60 tal-process.

⁷ Xhieda mogħtija minn Godfrey Formosa waqt is-seduta ta' l-20 ta' April 2012 a fol. 31 sa' 35 tal-process.

jigifieri s-Sur Formosa mieghek kien dejjem jinnegozja mieghek bhala? l-attur iddikjara fil-fatt jiena nafu bhala Di Natura, ma kelli l-ebda ideja iktar li kelleu xi kuntatti ohra, xi kumpanija ohra jew hekk. Ghall-mistoqsija u meta bdejt ix-xoghol fuq il-lukanda, hu ma kienx qallek illi kien hemm xi kumpanija ohra li għandu hu? Kien qallek xi haga? l-attur wiegeb le dejjem wera ruhu bhala Di Natura w anke meta kien jigi on site ghax gieli kien jigi hu kien jara x-xogħol jigifieri ma kien hemm l-ebda hijel li kelleu xi kumpanija ohra. L-attur xehed ukoll illi imbagħad sirt naf li kelleu kumpanija ohra meta għamilt l-ewwel fazi tax-xogħol, hrigħlu l-invoice tax-xogħol li kont għamilt dakħinhar u meta gie biex ihallasni qalli isma “Ha nhallsek bid-D&G Projects jimporta għalik?” Ghedlu “jen għalija ma tagħmilx differenza, tista’ thallasni biex trid” u għamill c-cekka fisem D&G Projects. Ghedlu “imma D&G Projects tiegħek?” qalli, “dik l-istess bhala kumpanija, l-istess tiegħi, l-istess Di Natura”. Fil-fatt imbagħad mort biex infittex il-memorandum of articles u sibhom li huma t-tnejn l-istess tiegħu, zewg kumpaniji differenti però t-tnejn tiegħu. ... anke fuq ir-ricevuta kont niktiblu ezempju Di Natura imbagħad kien jagħmilli ikteb D&G Projects. Jiena għalija sakemm, once li nithallas ma tagħmilx differenza jekk thallasnix Di Natura jew D&G Projects⁸.

Huwa car li Godfrey Formosa u l-attur jagħtu zewg versjonijiet differenti minn xuxin fir-rigward ta’ min inkariga lill-attur jesegwixxi x-xogħliji fil-lukanda Seabank Hotel gewwa il-Mellieħa: b’wieħed jghid li l-attur gie espressament inkarigat għal tali xogħliji mis-socjetà D&G Projects Limited, filwaqt li l-ieħor jghid li Godfrey Formosa dejjem identifika ruhu mieghu bhala Di Natura u mhux b’isem ta’ xi kumpanija ohra.

Mill-provi hareġ car li fin-negożju minnu gestit Godfrey Formosa effettivament jilbes iktar minn kappell wieħed: dak ta’ Direttur tas-socjetà Di Natura Limited u dak ta’ Direttur tas-socjetà D&G Projects Limited. La dan huwa l-kaz ma hemmx dubju li kien jinkombi fuq l-istess Godfrey Formosa l-oneru li jgharraf b’mod car u inekwivoku lill-attur fliema vesti kien qed jinnegozja mieghu u finalment inkarigah jesegwixxi x-xogħliji gewwa l-lukanda Seabank Hotel. Fir-rigward issir referenza għal dak osservat mill-Prim’ Awla tal-Qorti Civili fis-sentenza fl-ismijiet **Camel Brand Co. Ltd. v. Michael Debono, Citaz. Nru. 1184/01** deciza fil-21 ta’ Marzu 2002: *din il-Qorti temmen li meta negożju jkun gestit minn socjetà b’reponsabilità limitata, u għaldaqstant minn persuna guridika indipendenti, huwa l-obbligu tagħha li tindika dan fl-aktar mod car u inekwivoku litterzi li jkunu qegħdin jinnegozjaw magħha. Tali indikazzjoni għandha ssir ukoll fuq l-invoices, statements, etc. relatati ma’ akkwisti magħmula minnha. Fin-nuqqas ta’ tali indikazzjoni espressa t-terz għandu kull dritt jipprezumi li qiegħed jinnegozja ma’ individwu, u fil-fehma tal-Qorti ma jistax jippretendi mod iehor.*

Għalkemm fil-kaz in ezami si tratta ta’ distinzjoni bejn zewg socjetajiet rapprezentati mill-istess persuna u mhux bejn persuna fizika u persuna morali, is-sustanza ta’ dan il-principju appena citat tapplika ghall-kaz in ezami. Ladarba Godfrey Formosa kien jiggħestixxi nnegożju tiegħu taht u tramite diversi socjetajiet, kelleu l-obbligu li jgharraf lill-attur bl-iktar mod car li l-inkarigu in kwistjoni kien qed jingħata lilu minn socjetà Wahda u mhux mill-ohra, senjatamente mis-socjetà D&G Projects Limited u mhux mis-socjetà konvenuta Di Natura Limited. Jekk dan ma sarx, u fil-fehma tal-Qorti fil-kaz in ezami dan ma sarx, l-attur kelleu kull ragun jifhem li huwa kien qed jingħata l-inkarigu mis-socjetà Di Natura Limited u mhux mis-socjetà D&G Projects Limited u li għalhekk hija l-ewwel socjetà imsemmija li hija finalment responsabbli ghall-hlasijiet dovuti lilu ghax-xogħol minnu esegwit.

⁸ Xhieda mogħtija mill-attur waqt is-seduta tas-17 ta’ Jannar 2013, fol. 68 u 69 tal-process.

Fil-fehma tal-Qorti Godfrey Formosa agixxa fil-konfront ta' l-attur b'mod li l-attur fehem li l-inkarigu kien qed jinghata lilu minn Formosa *qua* Di Natura u mhux *qua* D&G Projects Limited. Fl-ewwel lok meta l-attur talbu d-dettalji tieghu Godfrey Formosa tah *business card*⁹ li fuqha hemm Di Natura u ma hemm l-ebda indikazzjoni tas-socjetà D&G Projects Limited. Il-fatturi relativi ghax-xogħlijiet in kwistjoni wkoll hargu dejjem fuq Di Natura u mhux fuq D&G Projects Limited u dana nonostante l-fatt li l-istess Godfrey Formosa jishaq li l-installazzjoni tas-solar thermal water heaters fil-lukanda Seabank Hotel kienet fdata lis-socjetà D&G Projects Limited u kienet din l-istess socjetà li kienet qed teffettwa l-pagamenti lill-haddiema u/jew subappaltaturi tagħha, inkluz għalhekk l-attur. Tant l-attur kien konvint li l-inkarigu gie mogħi lilu mis-socjetà konvenuta Di Natura Limited li meta gie mitlub minn Godfrey Formosa biex johrog ir-ricevuta tal-hlas tas-somma ta' €14,937.00¹⁰ fuq is-socjetà D&G Projects Limited, huwa xorta wahda nizzel **ukoll** lis-socjetà konvenuta Di Natura Limited fuq din l-istess ircevuta.

Dawn il-fatturi kollha jindikaw li, kuntrarjament għal dak pretiz mis-socjetà konvenuta, hija din l-istess socjetà li fil-fatt għandha relazzjoni guridika ma' l-attur in konnessjoni max-xogħol esegwit minnu fil-lukanda Seabank Hotel. Ghalkemm l-Inginier Johann Aloisio¹¹ u Alvin Buttigieg¹², entrambe xehedu li r-relazzjoni guridika u lavorattiva tagħhom fir-rigward tax-xogħol minnhom esegwit fil-lukanda Seabank Hotel kienet mas-socjetà D&G Projects Limited ma jfissirx li b'mod awtomatiku u bl-istess mod ir-relazzjoni ta' l-attur kellha u għandha per forza tkun ma' dik l-istess socjetà, iktar u iktar meta l-fatti pertinenti lilu juru mod iehor. Il-fatt ukoll li l-pagamenti saru tramite cheques mahruga mis-socjetà D&G Projects Limited u dawn ic-cheques gew accettati w-imstarfa mill-attur ma jbiddel assolutament xejn mill-kwadru fattwali u guridiku tal-kaz, daqs kemm ukoll ma jbiddel xejn mill-kwadru tal-fatti ta' dan il-kaz li fuq progett iehor, ossia dak fil-lukanda Bellavista Hotel, l-attur thallas permezz ta' cheques mahruga mis-socjetà D&G Projects Limited. Din l-osservazzjoni ssib konferma fil-principju guridiku ormai assodat fis-sistema guridika nostrali li kull persuna hija intitolata li thallas id-dejn ta' haddiehor anke jekk ma tirrizulta l-ebda obbligazzjoni kontrattwali li timponi fuqha li hekk tagħmel, però f'dawk ic-cirkostanzi hi certament ma ssirx parti fil-ftehim li ta lok għal dak id-dejn u wisq anqas ma tagħti xi jedd lill-kreditur illi jicċitaha biex thallsu dak li kien lilha dovut minn haddiehor¹³. Apparte minn hekk kif provdut fl-Artikolu 1149(1) tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta: *il-kreditur ma jistax jirrifjuta hlas li toffri lili terza persuna, jekk il-hlas ikun ta' vantagg għad-debitur*. Huwa veru, kif appena osservat, li r-ricevuta ghall-hlas tas-somma ta' €14,937.00 inharget **anke** fuq isem is-socjetà D&G Projects Limited u mhux biss fuq isem is-socjetà konvenuta izda dan sar mhux b'xelta libera u volontarja ta' l-attur izda ghaliex huwa gie mitlub jagħmel hekk minn Godfrey Formosa stess. Ghalkemm il-Qorti assolutament ma taqbilx mar-ragunament ta' l-attur li ma jimpurtax fuq min tinhareg ir-ricevuta ghall-hlas ghaliex l-aqwa li jithallas, il-fatt li l-ircevuta inharget kif inharget xorta ma jbiddilx il-fatt li r-relazzjoni guridika li kjarament tirrizulta f'dan il-kaz hija bejn l-attur u s-socjetà konvenuta.

Jigi in fine osservat li s-socjetà konvenuta tikkontendi li ghalkemm Godfrey Formosa seta' ipprezenta ruhu fil-konfront ta' l-attur *qua* Di Natura, huwa ma kienx b'daqshekk qed jiipprezenta ruhu *qua* Di Natura Limited izda se mai bit-trade name minnu utilizzat dak iz-zmien. Hawn ukoll il-Qorti ma taqbilx ma dak affermat u pretiz mis-socjetà konvenuta

⁹ Dok. "CZ1" a fol. 43 tal-process.

¹⁰ Fol. 28 tal-process.

¹¹ Vide affidavit a fol. 38 tal-process.

¹² Vide affidavit a fol. 41 tal-process.

¹³ Vide sentenza tal-Qorti ta' l-Appell fil-ismijiet "Lino Chircop v. Direttur tal-Kuntratti", Appell Civili Nru. 1536/98 deciza fit-30 ta' Marzu 2001.

ghar-raguni li Godfrey Formosa kjarament kien qed jipprezenta ruhu wara struttura ta' socjetà u mhux tramite *trade name* u dana kif jidher anke mill-*business card* li huwa ta lill-attur fejn fuqha huwa indikat bhala *managing director*. Fid-dawl ta' dan il-fatt ghalhekk il-Qorti tirribadixxi li r-relazzjoni guridika ezistenti u pertinenti ghax-xogħol esegwit mill-attur u materjal minnu fornit fil-lukanda Seabank Hotel formanti l-mertu ta' dawn il-proceduri, hija bejn l-attur u s-socjetà konvenuta.

B'hekk jirrizulta li l-eccezzjoni preliminari tas-socjetà konvenuta mhux gustifikata u ma jisthoqqx li tigi milqugha.

Ghal dawn ir-ragunijiet il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi tichad l-eccezzjoni preliminari sollevata mis-socjetà konvenuta u tordna l-prosegwiment tal-kawza.

L-ispejjez relattivi ghal din l-istanza għandhom jigu sopportati mis-socjetà konvenuta.

MAGISTRAT

DEPUTAT REGISTRATUR